

Laidiens: 15.03.1997., Nr. 73/74

Ministru kabineta noteikumi Nr. 91

Rīgā 1997.gada 11.martā (prot. nr.13 5.§)

Karavīru militārās disciplīnas reglaments

*Izdoti saskaņā ar likuma
"Par valsts aizsardzību" 12.pantu*

I. Vispārīgie jautājumi

1. Karavīru militārās disciplīnas reglaments (turpmāk - reglaments) nosaka militāro disciplīnu un kārtību, kāda jāievēro Nacionālajos bruņotajos spēkos un citos Aizsardzības ministrijas militārajos formējumos.
2. Militārā disciplīna šo noteikumu izpratnē ir pasākumi, kuru realizācija nodrošina daļu (apakšvienību) saliedētību sekmīgai valsts aizsardzībai.
3. Katra karavīra pienākums ir godprātīgi pildīt karavīra zvērestu, precīzi un bez ierunām izpildīt komandieru (priekšnieku) pavēles un rīkojumus, nepieļaujot to apspriešanu, stingri ievērot militārās cieņas, goda un pieklājības noteikumus, apzinīgi pildīt dienesta pienākumus un nepieļaut pārkāpumus un nolaidību.
4. Ja karavīrs noteiktajā kārtībā pilda militāro dienestu citā valstī, viņam ir jācieņa un jāpilda arī attiecīgās valsts likumi, sabiedriskās kārtības un pieklājības normas.
5. Katra komandiera (priekšnieka) pienākums ir nodrošināt militāro disciplīnu un kārtību pakļautajā daļā (apakšvienībā), ieaudzināt karavīros apzinīgumu un atbildību par savu tautu un valsti, veicināt centību un priekšzīmīgu uzvedību, piešķirot apbalvojumus, kā arī taisnīgi un stingri sodīt par disciplīnas pārkāpumiem un nolaidību.
6. Apbalvojot un sodot karavīrus, komandieris (priekšnieks) nedrīkst pārkāpt likumos un reglamentos noteiktās tiesības. Sodot nav pieļaujama neattaisnojama bardzība. Par šajā reglamentā piešķirtās disciplinārās varas pārsniegšanu vainīgais komandieris (priekšnieks) tiek sodīts disciplināri, bet, ja dienesta stāvoklis ir izmantots ļaunprātīgi, iestājas kriminālatbildība.
7. Lai nodrošinātu militāro disciplīnu un kārtību, komandierim (priekšniekam):
 - 7.1. jābūt par paraugu padotajiem morālo un ētisko normu un disciplīnas ievērošanā un dienesta pienākumu nevainojamā pildīšanā;
 - 7.2. pastāvīgi jāseko disciplīnas stāvoklim pakļautajās daļās (apakšvienībās), to kaujas gatavībai, pavēļu un uzdevumu izpildei;

7.3. jānoskaidro disciplīnas pārkāpumu iemesli un apstākļi, kā arī trūkumi dienesta organizācijā, kas varētu būt par cēloņiem disciplīnas pārkāpumiem, jāveic pasākumi, lai novērstu šos trūkumus un nodrošinātu stingru disciplīnu;

7.4. padoto kaujas gatavība jāvērtē, ņemot vērā viņu disciplīnu.

8. Ja karavīrs atklāti nepakļaujas, pretojas vai traucē sabiedrisko kārtību, komandierim (priekšniekam) jāpanāk padotā karavīra paklausība. Ja tas nav panākams citādi, jālieto arests, fizisks spēks un speciālie līdzekļi (sasiešanas līdzekļi, roku dzelži, gāzes ieroči, gumijas steki u.c.), bet ārkārtējos apstākļos - šaujamieroči. Minētajos gadījumos katra karavīra pienākums ir atbalstīt komandiera (priekšnieka) rīcību.

9. Šaujamieročus drīkst lietot tikai ārkārtējos (galējas nepieciešamības) gadījumos, ja izmantotas visas pārējās komandiera (priekšnieka) rīcībā esošās iespējas vai ja apstākļi neļauj izmantot citus ietekmēšanas līdzekļus un pārkāpēja rīcības dēļ nav pieļaujama vilcināšanās:

9.1. kaujas apstākļos - atklāta valsts nodevība, karavīrs ir atteicies pildīt kaujas uzdevumu vai ir reāli draudi komandiera (priekšnieka), citu karavīru un civilpersonu dzīvībai;

9.2. miera laikā - tikai gadījumā, kad ir reāli draudi komandiera (priekšnieka), citu karavīru un civilpersonu dzīvībai.

10. Par šī reglamenta 9.punktā minētajiem ārkārtējiem gadījumiem un šaujamieroču lietošanu komandierim (priekšniekam) nekavējoties jāziņo pakļautības kārtībā augstākam komandierim (priekšniekam) un kara prokuroram (valsts policijas iestādei).

11. Ja komandieris (priekšnieks) nav izmantojis visas iespējas kārtības nodrošināšanai, viņš jāsauc pie atbildības.

12. Pirms šī reglamenta 9.punktā noteiktās šaujamieroču lietošanas komandieris (priekšnieks) novērtē situāciju, tās bīstamību un pārkāpēja agresivitāti, kā arī, ja iespējams, ar saucienu: "Stāt, šaušu!" brīdina pārkāpēju, ka pret viņu tiks lietots šaujamierocis. Ja pārkāpējs nepakļaujas, tiek raidīts brīdinājuma šāviens gaisā vai tajā virzienā, kur nav iespējams lodes rikošets. Ja turpinās reāli draudi komandiera (priekšnieka), citu karavīru un civilpersonu dzīvībai, pret pārkāpēju lieto šaujamieroci, darot visu iespējamo, lai mazinātu kaitējumu.

13. Pēc šī reglamenta 9.punktā noteiktās šaujamieroču lietošanas jāsaglabā notikuma vietas situācija, bet, ja ir cietušie, nekavējoties jāsniedz ievainotajiem pirmā palīdzība un jānodrošina medicīniskā palīdzība. Līdz prokuratūras darbinieka ierašanās brīdim jānodrošina notikuma vietas apsardze.

14. Aizliegts lietot šaujamieroci, ja var ciest personas, pret kurām šaujamierocis nav vērst.

15. Katra karavīra pienākums ir ar cieņu izturēties ne tikai pret komandieri (priekšnieku), bet arī pret līdzīgu, dienesta pakāpē vecāku, kā arī jaunāku karavīru kā dienestā, tā arī ārpus tā, bet katra komandiera (priekšnieka) pienākums - izturēties ar cieņu un godu pret padotajiem.

16. Piemērojot šo reglamentu, štatu amatu sarakstos minētie amati disciplinārās varas tiesībās un atbildībā pielīdzināti:

16.1. kareivim - dižkareivis, matrozis un dižmatrozis;

16.2. grupas komandierim - ieroča (tehnikas, aparatūras) un posteņa komandieris (priekšnieks);

16.3. vada seržantam - štata amatu sarakstā noteiktās seržanta pakāpes kutera komandieris un par vadu augstāku apakšvienību pakļautības ieroča (tehnikas, aparatūras) posteņa komandieris (priekšnieks);

16.4. rotas virsseržantam - baterijas un eskadriļas virsseržants, kuģa bocmanis, štata amatu sarakstā noteiktās virsseržanta un virsniekvietnieka pakāpes kutera komandieris un par rotu augstāku apakšvienību pakļautības ieroča (tehnikas, aparatūras) komandieris (priekšnieks) un dienesta priekšnieks;

16.5. vada komandierim - štata amatu sarakstā noteiktās virsleitnanta pakāpes kuģa komandieris;

16.6. rotas komandierim - baterijas, aviācijas posma, atsevišķa vada komandieris, štata amatu sarakstā noteiktās kapteinleitnanta un kapteiņa pakāpes kuģa komandieris;

16.7. bataljona komandierim - divizona, eskadriļas, atsevišķas rotas (baterijas) komandieris un štata amatu sarakstā noteiktās komandkapteiņa pakāpes kuģa komandieris;

16.8. pulka komandierim - atsevišķa (patstāvīgi dislocēta) bataljona (divizona, eskadriļas) komandieris, attiecīgā bruņoto spēku veida un augstāka štāba daļas priekšnieks;

16.9. brigādes komandierim - Nacionālo bruņoto spēku štāba priekšnieka vietnieks un pārvaldes priekšnieks, aviācijas bāzes un jūras rajona komandieris;

16.10. divīzijas komandierim - Nacionālo bruņoto spēku štāba priekšnieks, attiecīgā bruņoto spēku veida komandieris, brigāžu grupas komandieris, Nacionālās aizsardzības akadēmijas priekšnieks un Aizsardzības ministrijas citu patstāvīgo militāro struktūrvienību priekšnieki.

17. Visu komandieru (priekšnieku) vietnieku, daļu štābu priekšnieku un štata amatu sarakstā noteikto ar komandieri (priekšnieku) vienlīdzīgo dienesta pakāpju militāro amatpersonu disciplinārā vara ir par vienu pakāpi zemāka nekā viņu komandieriem (priekšniekiem).

18. Šajā reglamentā neminēto militāro amatpersonu disciplinārās varas tiesības attiecībā uz viņiem pakļautajiem karavīriem ir atbilstošas ieņemamajam amatam štata amatu sarakstā noteiktajai dienesta pakāpei pielīdzināto komandieru disciplinārās varas tiesībām:

18.1. kaprāļa, seržanta tiesības - grupas komandiera tiesībām;

18.2. virsseržanta tiesības - vada seržanta tiesībām;

18.3. virsniekvietnieka tiesības - rotas virsseržanta tiesībām;

18.4. leitnanta, virsleitnanta tiesības - vada komandiera tiesībām;

18.5. kapteiņa tiesības - rotas komandiera tiesībām;

18.6. majora, pulkvežleitnanta tiesības - bataljona komandiera tiesībām;

18.7. pulkveža tiesības - pulka komandiera tiesībām;

18.8. ģenerāļa tiesības - brigādes komandiera tiesībām.

19. Augstākam komandierim (priekšniekam) ir visas zemāku komandieru (priekšnieku) disciplinārās varas tiesības.

20. Ja ir noteikts ar pavēli, ka uz laiku kādu aizvieto amatā, aizvietotājam ir tiesības izmantot šim amatam reglamentā noteiktās disciplinārās varas tiesības.

21. Ja virsnieks (līdz pulka un atsevišķas daļas komandiera vietniekam ieskaitot) atrodas komandējumā kā komandas vai daļas (vienības) komandieris, kā arī pilda patstāvīgus dienesta uzdevumus ārpus daļas pastāvīgās dislokācijas vietas, viņa disciplinārā vara ir par vienu pakāpi augstāka nekā štata amatu sarakstā noteikts viņa ieņemamajam štata amatam.

22. Instruktoram (līdz seržanta pakāpei ieskaitot) un kareivim, kurš norīkots par komandas priekšnieku šī reglamenta 21.punktā minētajos apstākļos, ir rotas virsseržanta disciplinārās varas tiesības, bet virsniekvietniekam un virsseržantam - vada komandiera tiesības un, ja viņi iecelti virsnieku štata amatos, - rotas komandiera tiesības.

23. Šis reglaments piemērojams un jāievēro:

23.1. aktīvā dienesta karavīriem un ierindas zemessargiem;

23.2. ārrindas zemessargiem, pildot dienesta pienākumus un valkājot formas tērpu;

23.3. rezerves karavīriem - apmācību laikā, kā arī atvaļinātajiem virsniekiem un virsdienesta karavīriem, ja viņi ir karavīra formas tērpā;

23.4. kara laikā arī personām, kuras atrodas to valsts un pašvaldības iestāžu dienestā, kuras mobilizācijas pasludināšanas dēļ pakļautas tieši Nacionālajiem bruņotajiem spēkiem, vai bruņotajos spēkos atrodas uz līguma pamata.

II. Karavīru apbalvošana

24. Karavīru priekšzīmīgas uzvedības un centības veicināšanai noteikti šādi apbalvojumi:

24.1. uzslava un pateicība;

24.2. ārpuskārtas atvaļinājums līdz 36 stundām - tikai obligātā dienesta karavīriem;

24.3. papildatvaļinājums līdz desmit dienām;

24.4. Aizsardzības ministrijas un Nacionālo bruņoto spēku nozīmes (goda zīmes un atšķirības zīmes) un goda raksti;

24.5. naudas balva un citas vērtīgas balvas;

24.6. personiskais šaujamierocis vai aukstais ierocis - tikai virsniekiem;

24.7. iecelšana augstākā amatā;

24.8. paaugstinājums dižkareivja vai dižmatroža pakāpē;

24.9. pirmstermiņa paaugstinājums dienesta pakāpē par kaujas nopelniem (kaujas uzdevuma izpilde, parādot izcilu drošsirdību un varonību);

24.10. apliecinājums instruktoriem un kareivjiem par teicamu uzvedību un centību, kuru izsniedz, atvaļinot viņus no aktīvā dienesta;

24.11. valsts goda zīmes, medaļas un ordeņi.

25. Komandierim (priekšniekam) ir šādas tiesības piešķirt apbalvojumus:

25.1. grupas komandierim ir tiesības izteikt uzslavu vai pateicību;

25.2. papildus šī reglamenta 25.1.apakšpunktā minētajām grupas komandiera tiesībām piešķirt papildatvaļinājumu ir tiesīgs vada seržants - līdz 12 stundām, rotas virsseržants - līdz 24 stundām un vada komandieris - līdz 36 stundām;

25.3. rotas un bataljona komandieri ir arī tiesīgi piešķirt papildatvaļinājumu: rotas komandieris - uz laiku līdz trim dienām, bataljona komandieris - līdz piecām dienām.

26. Pārējos apbalvojumus piešķirt karavīram ir tiesīgs priekšnieks (sākot ar pulka (atsevišķas daļas) komandieri un viņam pielīdzinātajiem), izņemot apbalvošanu ar personisko ieroci, valsts ordeņiem, medaļām un goda zīmēm un iecelšanu augstāka virsnieka amatā, ko minētās amatpersonas ierosina pakļautības kārtībā atbilstoši tiesību aktiem un attiecīgā apbalvojuma piešķiršanas noteikumiem.

27. Ar personisko šaujamieroci vai auksto ieroci (vienu reizi ar katru minētā veida ieroci) virsnieku dienesta laikā var apbalvot aizsardzības ministrs.

28. Komandieris (priekšnieks) var apbalvot atsevišķu karavīru, kā arī izteikt uzslavu un pateicību apakšvienības (daļas) personālam. Nosakot apbalvojuma veidu, jāņem vērā apbalvojamā karavīra nopelni, kā arī viņa līdzšinējā attieksme pret dienestu. Par vienu un to pašu sasniegumu var piešķirt tikai viena veida apbalvojumu. Karavīru nevar apbalvot, ja viņam nav noņemti disciplinārsodi.

29. Ar goda rakstiem, valsts goda zīmēm, medaļām un ordeņiem var apbalvot arī apakšvienības un daļas.

30. Par apbalvošanu paziņo mutiski vai rakstiski ar pavēli svinīgos apstākļos ierindas priekšā vai karavīru sanāksmē. Ja šo kārtību ievērot nav iespējams, par apbalvošanu var paziņot rakstiski.

31. Visi apbalvojumi attiecīgi jāieraksta Apbalvojumu un disciplinārsodu uzskaites žurnālā (1.pielikums) saskaņā ar šī reglamenta IX nodaļā noteikto kārtību.

III. Militārās disciplīnas pārkāpumi un atbildība par tiem

32. Par militārās disciplīnas pārkāpumu uzskatāma karavīra rīcība (darbība vai bezdarbība), kas izdarīta tiši, ar nodomu vai neuzmanības dēļ pārkāpjot likumus un citus normatīvos aktus, militāros reglamentus, komandiera (priekšnieka) pavēles, rīkojumus vai norādījumus, kā arī sabiedriskās kārtības un pieklājības normas.

33. Tišs militārās disciplīnas pārkāpums ir tāds pārkāpums, ko karavīrs izdarījis ar nodomu, apzinoties, ka pārkāpj likumus un citus normatīvos aktus, kā arī apzinoties savas darbības vai bezdarbības kaitīgās sekas. Tišs militārās disciplīnas pārkāpums ir arī tāds pārkāpums, kuru karavīrs ir vēlējies izdarīt vai kuru apzināti pieļāvis.

34. Militārās disciplīnas pārkāpums neuzmanības dēļ ir pārkāpums, ko karavīrs izdarījis, zinot, ka viņa darbībai vai bezdarbībai iespējamās kaitīgas sekas, bet vieglprātīgi pieļāvis, ka šīs sekas varēs novērst, vai arī nav paredzējis šādu seku iestāšanās iespēju, kaut gan to vajadzēja un varēja paredzēt.

35. Karavīram ir tiesības aizstāvēties, kā arī pienākums aizstāvēt jebkuras ar likumu aizsargātas intereses vai prasīt palīdzību citām personām vai valsts institūcijām.

36. Par nepieciešamās aizstāvēšanās robežu pārkāpšanu atzīstama aizsardzības nesamērojamība ar apdraudējuma raksturu un bīstamību.

37. Par militārās disciplīnas pārkāpumu nav uzskatāma karavīra rīcība, kas atbilst pārkāpuma pazīmēm un ir izdarīta:

37.1. nepieciešamās aizstāvēšanās nolūkā, lai novērstu militārās disciplīnas pārkāpumu vai aizsargātu no bīstama apdraudējuma valsts iekārtu un sabiedrisko kārtību, savas vai citas personas tiesības, nodarot apdraudētajam kaitējumu, bet nepārkāpjot nepieciešamās aizstāvēšanās robežas, ja pārkāpumu vai apdraudējumu nav bijis iespējams novērst ar citiem līdzekļiem;

37.2. galējās nepieciešamības gadījumā, lai novērstu kaitējumu valsts un sabiedrības interesēm, karavīram vai citām personām un viņu tiesībām, ja šo kaitējumu nav bijis iespējams novērst ar citiem līdzekļiem un ja nodarītais kaitējums ir mazāks nekā novērsta;